

Tänane võimalus Läänemere strateegia konverentsil esinemiseks valmistab mulle erilist rõõmu, kuna lisaks käsitletavatele valdkondadele, mis peaks olema südamelähedased paljudele, esindab nimetatud strateegia uut ning minu arvates igati positiivset arengut Euroopa Liidu poliitikate kujundamisel.

Alates Euroopa Liidu laienemisest 2004. aastal on Läänemerest saanud Euroopa Liidu sisemeri, uus *Mare Nostrum* ehk Meie Meri, nagu roomlased nimetasid Vahemerd, millega arvestada kõigi oma tegevuste ja eesmärkide kavandamisel. Tõsi, suhteliselt väike osa Läänemere rannajoonest – tükike Soome lahe idarannikust ja Kaliningradi eksklaav, mis ühiselt toodavad ebaoproportsionaalselt suure osa meie merd ähvardavast saastest – kulgeb väljaspool Euroopa Liitu.

Oleme sageli kuulnud, et Euroopa tuleb inimestele lähemale tuua ja nii see tõepoolest on. Sellal, kui terve rea erinevate Euroopa Liidu poliitikate raames on kodanike elu lihtsustamiseks palju ära tehtud – üks sellistest näidetest on Schengeni lepe – on Läänemere strateegia tegelikult esimene algatus, mis on välja kasvanud Euroopa Parlamendist. Tegemist on Euroopa Liidu esimese algatusega, mille taga on Euroopa Liidu kodanike poolt otse ja demokraatlikult valitud inimesed.

Kuid mingem tagasi teema juurde. Euroopa Liit veab tervet rida regionaalpoliitilisi algatusi, teiste hulgas Vahemere Liit, Barcelona protsess, Põhjadimensioon ja Idapartnerlus. Lisaks on Euroopa Liidus välja töötatud hulk liikmesriikidele suunatud poliitikaid, mis on kohaldatavad mõnede, kui mitte kõigile liikmetele. Ühisraha euro, eelnimetatud Schengeni lepe ja pisut vähem tuntud Prümi leping on ühed esimestest, mis meenuvad. Üldisemas plaanis keskenduvad regionaalpoliitilised algatused esmajärjekorras välispoliitikale ja Euroopa Liidu sisepoliitikale, ning on eeskätt teemakesksed, näiteks ühisraha, vaba liikumine, terrorismi- ja kuritegevuse vastane võitlus.

Läänemere strateegia pole ei regionaalsel välispoliitikal ega ühel ainsal sektoraalpoliitikal põhinev algatus.

Tegemist on makro-regionaalse algatusega, mis on suunatud eeskätt neile Euroopa Liidu liikmesriikidele, mis on huvitatud tugevamate ja senisest avatumate sidemete loomisest Euroopa Liidu piirkonnas.

Läänemere strateegial on mitu väiksemat eesmärki, mis on koondatud kolme suurema üldeesmärgi alla:

Esimene Läänemere strateegia eesmärkidest on enesestmõistetav: Läänemere, meid nii kaua lahutanud ja tänaseks ühendava veekogu kvaliteedi parandamine. Arvestades meie tugevat majanduslikku, kultuurilist ja ühiskondlikku sõltuvust meie ühisest merest, Euroopa suurimast sisemerest, on selle jätkusuutlikkuse tagamine kõigi Põhja-Euroopa kodanike jaoks äärmiselt suure tähtsusega.

Läänemerd võib tänapäeval lugeda ilmselt kõige enam saastunud mereks meie planeedil. Tegemist on kõige madalama merega, mille keskmine sügavus on maksimaalselt 50 meetrit, ning lisaks võtab vee täielik vahetumine aega ligikaudu 30 aastat.

Kuna tänaseks kulgeb Läänemere rannajoon suuremas osas Euroopa Liidus, olen ma oluliselt optimistlikum, sest keskkonna vallas tehtav koostöö on vähem politiseeritud ja häirivad poliitilised piirid on kadunud. Euroopa Liidu ühtsete keskkonnastandardite kehtestamine ja kohaldamine Läänemere-äärsetes Euroopa Liidu liikmesriikides on aidanud kaasa oluliste sammude astumisel mere kvaliteedi parandamise suunas, kuigi tegelike tulemuste nägemiseni kulub veel palju aega. Eeskätt peab see paika tulenevalt asjaolust, et endiselt on probleemiks saaste, mis jõuab Läänemere valgalsse piirkondadest, kus Euroopa Liidu standardeid ei järgita; üheks selliseks piirkonnaks on Valgevene.

Faktidega silmitsi seistes peame siiski tunnistama, et mere kvaliteedi üldine langemine, surnud tsoonid, eutrofeerumine, naftatankerite arvu kümnekordsest suurenemisest tingitud pidev katastroofioht ning selguse puudumine Nord Streami gaasijuhtme osas ning teema politiseerumine annavad kõik oma panuse suurõnnetuste tõenäosuse suurenemiseks.

Ilmselgelt on just keskkond üks neist Läänemere strateegia aspektidest, mida tuleb laiendada kõikidele asjassepuutuvatele riikidele, kaasa arvatud neile riikidele, kelle territooriumil asuvad jõed ja ojad lõpuks Läänemere välja jõuavad.

Läänemere strateegia on alates hetkest, mil see Läänemere grupi algatatud raportina Euroopa

Parlamenti jõudis, olnud kantud visioonist, mis keskendub Euroopa Liidu Läänemere-äärsete liikmesriikide suuremale integratsioonile. See toob mind teise Läänemere strateegia üldise eesmärgini. Nii toona kui ka täna oli strateegia kantud soovist Euroopa Liidu eesmärke, eeskätt nelja vabadust, st inimeste, tööjõu, kapitali ja teenuste vaba liikumist regioonis maksimaalselt ära kasutada, arendada ja suurendada.

Nimetatud neli vabadust on leppesse sisse kirjutatud täiuslikuma liidu kõrgelennuliste, ülimate eesmärkidena. Kõigis liikmesriikides kohaldatavate ning kohustuslike direktiivide vahendusel oleme nimetatud eesmärkide poole püüdlemisel olulise töö ära teinud.

Kuid ärgem laskem end ära petta direktiividest, kui me ise piirame oma võimalusi kõige madalamat ühist nimetajat järgides.

Me saame ja peame sõlmima kokkuleppe, mille tulemuseks on nelja vabaduse osas tänaseni kehtivate teisejärguliste takistuste kõrvaldamine.

Lubage mul tuua mõned näited. Meil on liikumisvabadus, kuid olles ületanud piirivalvuriteta piiri, tuleb meil rinda pista igapäevaelus kerkivate keerukate probleemidega. Bürokratiamasin on endiselt keerukas. Toon näiteks olukorra, kus Eestis elava Soome kodaniku autodokumendid varastati ajal, mil ta viibis Soomes. Tal ei lubatud ilma autota koju, Eestisse naasta. Tal tuli autota Eestisse sõita, hankida Eesti Autoregistrikeskusest vajalikud dokumendid, lasta need soome keelde tõlkida, apostilliga kinnitada ning seejärel tõlgitud ja apostilliga kinnitatud dokumendid nii Eesti kui Soome asjaomastele ametkondadele esitada. Ja kõik see leidis aset kahes riigis, kus kehtib digiallkiri ning mida loetakse Euroopa Liidu kaheks e-valitsuse kõrgtasemel liikmeks.

Rootsis tekib rohkesti probleeme erinevate haldussüsteemidega, näiteks haigekassa, immigratsiooniameti ja pankadega, kes ei tunnista teiste Läänemere-äärsete Euroopa Liidu liikmesriikide ametlikke dokumente.

Täpselt samasugused probleemid tekivad elatise, lastetoetuse, kindlustuse jms maksmisega seotud küsimuste ümber. Kõiki neid oleks võimalik lahendada vastastikuse õigusabi andmist reguleeriva raamleppe kaudu.

Lisaks kodanikke puudutavatele bürokratlikele probleemidele oleme kuulnud erinevatest probleemidest, mida Läänemere-äärsed Euroopa Liidu liikmesriigid kogevad naaberriikidega suhtlemisel. Neil tuleb rinda pista erinevate raskustega, mis vaatamata kaupade ja kapitali vabale liikumisele piirideta Euroopas lämmatavad konkurentsi ja kujutavad endast varjatud proteksionismi. Teistest Euroopa Liidu riikidest pärit ettevõtetelt nõutakse kohalike ettevõtete poolt makstavatest suuremaid tagatise ja väljastpoolt asukohariiki pärit ettevõtteid on kohustatud maksma erinevaid lõive ja teenustasusid. Ühes Skandinaavia riigis tuleb teises liikmesriigis välja antud krediitkaardiga ostude eest tasumisel maksta suuremat teenustasu, mida kohalike krediitkaartide osas ei kohaldata.

On ka hullemaid näiteid, mis kinnitavad, et siseturg ei toimi ja võrdse kohtlemise põhimõtteid ei rakendata, kuid kõigi nende loetlemine siin ja täna tekitaks mitmetes kohalviibijates ebamugavust. See ei ole minu eesmärgiks.

Tahan öelda järgmist: praegusel majanduslikult raskel ajal tähendab igasuguste takistuste seadmine vabale ettevõtlusele väiksemat majanduskasvu ja suuremat tööpuudust meie riikides.

Üks võimalus selliste bürokratlike ja administratiivsete takistuste kõrvaldamiseks on lisada meie Läänemere strateegiale eesmärk, mis näeb ette nimetatud takistuste kõrvaldamist, eeskätt meie vahelt, ja kui sellega oleme toime tulnud meie, *Mare Nostrum*'i äärsed riigid, võime oma saavutusi ja tõestatud meetodeid laiendada ka ülejäänud Euroopa Liidule.

Mis veelgi olulisem, eeskätt majanduslikult raskel ajal – selles valdkonnas ei ole vaja oluliste sammude astumiseks kulutada lisavahendeid, ei kohalikust ega Euroopa Liidu eelarvest. 2007–2013. aasta finantsperspektiivide rahastamise eelarvet ei ole vaja puudutada.

Keskkonna- ja haldusküsimuste juurest edasi liikudes sooviksin kõneleda sellest, mis on minu arvates Läänemere strateegia poolt pakutavate võimaluste kõige paljulubavam ja erutavam aspekt: uute sünergiate ja koostöövormide loomine, mis annaks meile võimaluse üle saada regioonis küllalt levinud mastaabisäästu puudumisest.

Vaadakem tõele näkku! Suurem osa Läänemere äärsetest Euroopa Liidu liikmesriikidest on

väikesed. Isegi suurima Läänemerega piirneva liikmesriigi, Saksamaa, akadeemilised ja teadusasutused ning kogu majanduse selgroog, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, on sageli riigikesksed. Teisisõnu, meie näol on tegemist meie ühise mere ääres paiknevate väikeste üksustega.

Kui soovime, et meie ülikoolid, teadlased ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtted ellu jääksid ning oleksid edukad ka globaliseerunud maailmas, kus me peame konkureerima Hiina, India ja Ameerika Ühendriikidega, tuleb meil teha senisest efektiivsemat koostööd.

See tähendab, et meil peab jätkuma julgust vältida dubleerivaid tegevusi ning aidata kaasa kompetentsikeskuste loomisele. Raha eest, mida kasutame erinevate Läänemere riikides asuvate ülikoolide juurde teadusuuringute laborite rajamiseks, saame sageli tulemuseks identsed üksused, mida ehitatakse Helsingisse, Aarhusi, Gothenbergi, Krakovisse ja Tartusse. Milleks? Miks ei võiks me kasutada sama raha erinevate valdkondadega tegelevate keskuste rajamiseks konkreetsetesse kohtadesse, andes neile samadele Helsingi, Gothenbergi ja Krakovi laboritele võimaluse spetsialiseeruda ning seega põhjalikumaid uurimistöid läbi viia.

Mudel, mida kasutada koostöö tõhustamiseks, ei ole iseenesest uus. Tõepoolest, seda on võimalik näha Euroopa Liidu alguses struktuuris, Sõe- ja Teraseühenduses. Ühendus oli esialgselt mõeldud just lahendusena tarbetule dubleerimisele ning ebatervele, poliitiliselt ohtlikule konkurentstile ja protektsionismile sõjajärgses, enda ülesehitamisega vaeva nägevas Euroopas.

Täna pole meil vaja karta, et konkurents sõe- ja rauatööstuses võiks valla päästa uue sõja. Samas tuleb karta, et meie innovatsioon ja teadus, eeskätt väikeriikides, ei suuda mujal toimivate arengutega kaasas käia – või seda, et meie parimad teadlased ja helgeimad pead kolivad USAsse, kus praeguse seisuga omistatakse ligikaudu kaheksakümmend protsenti PhD kraadidest inimestele, kes on sündinud väljaspool Ühendriike.

Muutunud ja muutuva maailmaga, globaliseerunud maailma, tihedama konkurentsiiga maailmaga silmitsi seistes peame otsima uusi lahendusi, mis aitavad meil säilitada konkurentsivõimet ning Euroopale iseloomulikku elukvaliteeti, millega me tänaseks harjunud oleme. Selleks tuleb meil kõigepealt ületada teele jäävad takistused, mis sunnivad meid positsiooni säilitamise nimel pingutades neid kaotama.

Meil tuleb ohjad enda kätte haarata. Eeldusel, et me kõik sellele ühiselt keskendume ning leiame endas tahet tänaseni eksisteerivate poliitiliste takistuste kõrvaldamiseks, oleks üheks sobivaks algatuseks Euroopa Liidu Läänemere strateegia.

Ma tänan.